

Nr 8

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av väckta motioner om upphävande av varuskatten å gräddglass.

(1:a avd.)

I de inom riksdagen väckta, till bevillningsutskottet hänvisade likalydande motionerna I: 56 av herr *Franzén m. fl.* och II: 84 av herr *Börjesson m. fl.* har hemställts, »att riksdagen måtte besluta, att varuskatt å gräddglass från och med den 1 januari 1959 icke vidare må uttagas».

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för det i motionerna framförda yrkandet, får utskottet, i den mån redogörelse härför inte lämnas i det följande, hänvisa till motionen II: 84.

Enligt 1 § förordningen den 25 maj 1941 (nr 251) om varuskatt skall för vara, som är upptagen i en vid förordningen fogad förteckning, erläggas varuskatt, där varan tillverkas yrkesmässigt inom riket för avsalu eller för vidare bearbetning eller ock införes till riket. I nämnda förteckning är upptagna choklad- och konfityrvaror samt kemisk-tekniska preparat i den mån de är att hänföra till vissa angivna varugrupper. I fråga om gruppen choklad- och konfityrvaror kan beskattningen sägas väsentligen omfatta sötsaker och glass samt pulver och tabletter för beredning av läskedrycker.

Bestämmelserna i förordningen om varuskatt är icke tillämpliga å bl. a. glasspulver eller färdigställda, för hushåll, restauranger eller matserveringar avsedda efterrätter, helt eller delvis bestående av glass.

Skatten skall utgå med viss procent av varans beskattningsvärde. Det procenttal, som är angivet i den förenämnda varuförteckningen, utgör för choklad- och konfityrvaror 65 procent.

Enligt 3 § varuskatteförordningen är en varas beskattningsvärde i regel lika med det lägsta pris, som den skattskyldige betingar sig vid försäljning av varan i större poster till återförsäljare, varuskatten icke inberäknad i priset.

I ett den 11 april 1957 avlämnat *betänkande angående den statliga indirekta beskattningen* (SOU 1957: 13) har 1952 års kommitté för indirekta skatter bl. a. framhållit önskvärdheten av att en vara inte beskattas högre än en annan, om inte särskilda motiv härför finns. Dylika motiv har kommittén ansett föreligga beträffande sådana varor, som enligt utbildad praxis ansetts böra beskattas i särskild ordning, såsom spritdrycker, maltdrycker, tobak samt motorfordon och motorbränslen. Beträffande dessa varor föreslår kommittén alltså inte någon förändring.

För övriga varor, som nu är föremål för beskattning, förutsätter kommittén, att den särskilda beskattningen skall upphöra. I fråga om vissa av dessa varor, för vilka skatteintäkterna uppgår till betydande belopp, har kommittén ansett frågan om ett bibehållande av särbeskattningen böra prövas först i samband med att storleken av den generella indirekta skatten fastställs. Även för det fall att en allmän indirekt beskattning inte skulle komma till stånd har kommittén verkställt en översyn av den nu gällande indirekta beskattningen. Kommittén har därvid — jämte det kommittén granskat utformningen ur teknisk synpunkt av de olika skatterna — även ansett sig oförhindrad att ompröva det skattepliktiga området. Härvid har kommittén funnit, att mot flera av de nu gällande punktskatterna skilda motiv kan anföras för skatternas avskaffande eller skattesatsernas sänkning. Så är förhållandet i fråga om varuskatterna å glass, tandvårdsmedel och pälsar, men också för en del av de områden, som träffas av gällande försäljningsskatt, t. ex. mattor och vissa grammofonskivor m. m. Då emellertid ett hänsynstagande till dessa motiv och ett konsekvent genomförande av därav föranleda ändringar skulle medföra ett väsentligt inkomstbortfall för staten, har kommittén funnit, att denna bedömning bör ske i samband med en prövning av statens inkomster och utgifter. Kommittén har således ansett sig i denna del böra begränsa sina förslag till att avse av rent skattetekniska skäl motiverade ändringar. Även av sådana skäl motiverade ändringar måste i de fall de medför inkomstbortfall i sista hand vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningens område.

Beträffande varuskatten å glass har 1952 års kommitté för indirekta skatter, under återopande av svårigheterna att kontrollera en beskattning å glass, uttalat att omständigheterna talar emot ett bibehållande av en särbeskattning å glass vare sig en allmän varuskatt införes eller nuvarande indirekt beskattning i stort sett kvarstår oförändrad. Vidare anföres i förevarande hänseende följande.

Reglerna om beskattningsvärdets bestämmande måste vid en värdebeskattning av glass bli så komplicerade, att glass även ur denna synpunkt måste anses mindre lämpad såsom skatteobjekt. Framför allt gäller detta vissa s. k. extra kylkostnader, till vilka hänsyn måste tas vid beskattningsvärdets bestämmande. Med extra kylkostnader förstås avskrivning av samt reparations- och underhållskostnader för kylrum, kylskåp och kylboxar hos återförsäljare ävensom kostnader för s. k. packis, för transport av torris och för kylanordningar för transport av glass. Kostnader av sådant slag åvilar i allmänhet eljest köparen och borde alltså inte ingå i tillverkarens pris. Då inom glassbranschen av olika skäl tillverkarna har påtagit sig dessa kostnader, har det ansetts rimligt, att de får avdragas vid beskattningsvärdets bestämmande. De regler, som utformats i fråga om detta avdrag, kan emellertid inte bli rättvisande men komplicerar det oaktat i hög grad skatteberäkningen.

Någon av de anmärkningar, som kan framställas mot glassbeskattningen i dess nuvarande utformning, skulle bortfalla, om beskattningen omlades till en literbeskattning. Detta förutsätter emellertid, att även dessertglassen indrages under beskattning, eftersom skatteproblemen i händelse av skatte-

frihet för dessertglasen skulle bli större vid en literbeskattning än vid en värdebeskattning. En utvidgning av skatten till dessertglasen skulle emellertid medföra, att antalet skattskyldiga skulle öka högst väsentligt, då härigenom flertalet restauranger och konditorier samt ett stort antal matserveringar skulle bli skattskyldiga. Kontrollarbetet med en sålunda utvidgad beskattning skulle bli så betydande i förhållande till skatteintäkterna, att kommittén inte är beredd att tillstyrka en dylik utvidgning av det skattepliktiga varuområdet.

Nämnda betänkande har sedermera varit föremål för remissbehandling, därvid de myndigheter och organisationer, som yttrat sig i frågan, tillstyrkt kommitténs förslag i förevarande del.

Frågan om upphävande av varuskatten för glass har tidigare varit föremål för riksdagens behandling, nämligen åren 1953, 1954, 1956 och 1957, i anledning av väckta motioner i ämnet. Motionerna vid 1953 års riksdag syftade till att s. k. gräddglass skulle vara undantagen från varubeskattningen, vilket emellertid av kontrolltekniska skäl icke kunde ernås annorledes än genom att beskattningen av all glass upphävdes. Motionerna behandlades av 1953 års bevillningsutskott, som i sitt av riksdagen godkända betänkande nr 41 avstyrkte motionerna under hänvisning till pågående utredning om den indirekta beskattningen genom 1952 års kommitté för indirekta skatter.

I motioner vid 1954 års riksdag anfördes bl. a. att frågan om skattefrihet för glass vore en fråga dels om ett inhemskt livsmedel skulle betraktas som en lyxvara och dels om en mejeriprodukt skulle vara föremål för avsättningshämmande beskattning. Frågan om skattefrihet borde därför avgöras utan att 1952 års skattekommittés förslag avvaktades. I betänkande nr 21 avstyrkte bevillningsutskottet motionerna och anförde bl. a., att det icke borde ifrågakomma, att riksdagen utan att avvakta förslag från 1952 års kommitté för indirekta skatter toge ståndpunkt i frågan att slopa beskattningen av ett varuslag, som varit underkastat beskattning, sedan varuskatten infördes år 1941. I enlighet med utskottets hemställan föranledde motionerna ingen riksdagens åtgärd.

I de vid 1956 års riksdag väckta motionerna framhölls bl. a., att det måste anses oriktigt, att gräddglasen, som vore att anse som ett synnerligen högvärdigt livsmedel, bleve föremål för beskattning. Den hårda beskattningen av glass verkade i hög grad begränsande på konsumtionen. Nuvarande bestämmelser medförde vidare en gränsdragning, som måste betecknas som helt omotiverad. Skatt utginge nämligen inte för glass, som färdigställts för hushåll, restauranger eller matserveringar och som vore avsedd för efterrätter. Konsekvensen härav hade blivit, att en väsentlig del av den inom landet framställda glasen inte bleve beskattad. Motionärerna hänvisade vidare till att statens jordbruksnämnd och jordbrukets förhandlingsdelegation vid prisöverenskommelsen den 16 mars 1955 förutsatt, att så skulle ske. I en protokollsanteckning till nämnda överenskommelse anfördes: »Nämn-

den och delegationen anser det angeläget, att den varuskatt, som nu utgår för gräddglass (i förpackningar under en tredjedels liter), snarast möjligt borttages.» Efter detta ställningstagande syntes varuskatten på glass snarast böra borttagas, vilket borde kunna ske utan att avvakta slutbetänkandet från 1952 års kommitté för indirekta skatter. I betänkandet nr 44 avstyrkte bevillningsutskottet bifall till motionerna, varvid utskottet anslöt sig till den ståndpunkt, som 1953 och 1954 års riksdagar intagit i förevarande fråga.

Vid 1957 års riksdag framfördes i väckta motioner i huvudsak samma synpunkter på frågan som i motionerna vid 1956 års riksdag.

I sitt av riksdagen godkända betänkande nr 50 avstyrkte bevillningsutskottet bifall till motionerna och anförde därvid bl. a. följande.

Som 1952 års kommitté framhållit bör innan en ändring i punktbeskattningen vidtages denna ändring vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningens område. Härvidlag kan man inte underlåta att fästa avseende vid storleken av det skattebortfall som staten skulle åsamkas genom ändringen. Statens intäkter av glassbeskattningen, som år 1951 utgjorde drygt 4 miljoner kronor, har under senare år varit i stadigt stigande och har för år 1955 beräknats uppgå till 10,5 miljoner kronor och för år 1956 till åtminstone 12 miljoner kronor. Av angivna belopp belöper nu mer än hälften å gräddglassen. Det skattebortfall det här rör sig om får sålunda anses vara av icke ringa betydelse. Enligt utskottets mening talar flera skäl för att åtgärder vidtas för att verkställa den av 1952 års kommitté av rent skatte tekniska skäl ifrågasatta avvecklingen av skatten å glass, men detta bör — i enlighet med kommitténs uppfattning — ske i ett läge då statens inkomster och utgifter bättre kan överblickas än vad för närvarande är fallet.

Av innehållet i *de föreliggande motionerna* må här återgivas följande.

I likhet med 1952 års kommitté för indirekta skatter anser motionärerna att all glassbeskattning bör avskaffas. Med hänsyn till det statsfinansiella läget bör slopandet av hela glassbeskattningen anstå och företagas i ett större sammanhang, då statens inkomster och utgifter klart kan överblickas. Däremot finner motionärerna det angeläget, att varuskatten å gräddglass slopas snarast möjligt. Under förutsättning att proposition om den indirekta beskattningen inte förelägges årets riksdag, bör beslut nu fattas om att varuskatten å gräddglass skall upphöra från och med år 1959. En sådan åtgärd kan för budgetåret 1958/59 beräknas minska statens inkomster med högst cirka tre miljoner kronor. Ett slopande av enbart skatten på gräddglass kan visserligen medföra vissa särskilda kontrolltekniska svårigheter, men de förefaller inte vara av svåröverkomlig art. En sådan åtgärd måste medföra, att antalet tillverkare, som saluför skattepliktig glass, väsentligt minskas, och innebär så till vida en förenkling av kontrollen. De kontrollsvårigheter, som dock kan yppa sig vid särskiljande av gräddglass från annan glass, behöver knappast vara något problem för längre tid, då det förutsättes, att hela glassbeskattningen skall kunna avskaffas inom över skådlig tid i ett ur statsfinansiell synpunkt lämpligt läge.

Utskottet

Enligt förordningen den 25 maj 1941 om varuskatt utgår skatt för glass, liksom för andra skattepliktiga choklad- och konfityrvaror, med 65 procent av varans beskattningsvärde. Detta värde är i regel lika med det lägsta pris — varuskatten icke inberäknad — som den skattskyldige betingar sig vid försäljning av varan i större poster till återförsäljare. Från skatteplikt undantages bl. a. färdigställda, för hushåll, restauranger eller matserveringar avsedda efterrätter som helt eller delvis består av glass. Enligt kontrollstyrelsens föreskrifter uttages inte varuskatt vid försäljning av lösglass till återförsäljare, om köparen avlämnar ett på tro och heder tecknat intyg att inköpt glass endast kommer att användas för tillverkning och försäljning av efterrätter. Glass, som försäljes till konsumenter i särskild förpackning, är att anse som dessertglass och därmed undantagen från skatteplikt, om förpackningen innehåller minst 1/3 liter glass. Skatteplikt inträder först då dessertglass av återförsäljare delas i portioner om mindre än 1/3 liter.

I de förevarande motionerna har hemställts, att riksdagen måtte besluta, att varuskatt inte vidare skall uttagas å gräddglass från och med den 1 januari 1959. Till stöd för yrkandet har bl. a. anförts, att den höga glassbeskattningen medfört, att allt fler producenter övergått till att vid tillverkningen använda andra fettämnen än mjölkprodukter. Med hänsyn till det statsfinansiella läget anser sig motionärerna inte kunna förorda att beskattningen å all glass för närvarande slopas. Motionärerna är medvetna om att ett upphävande av skatten på gräddglass kan medföra vissa kontrolltekniska svårigheter, men å andra sidan anföres att antalet tillverkare, som saluför skattepliktig glass, väsentligt kommer att minska, vilket medför en förenkling av kontrollen.

Som av den ovan lämnade redogörelsen framgår har 1952 års kommitté för indirekta skatter i sitt år 1957 avgivna betänkande funnit, att skilda omständigheter talar för ett avskaffande eller en sänkning av flera av de nu utgående punktskatterna, vare sig en allmän indirekt beskattning införes eller nuvarande beskattning kvarstår i oförändrad omfattning. Kommittén har sålunda ansett, att varuskatten å glass liksom å vissa andra varuslag av rent skattetekniska skäl bör upphävas. Härvid har kommittén emellertid understrukit, att de ifrågasatta ändringarna, i de fall då de medför inkomstbortfall, i sista hand måste vägas mot andra angelägna ändringar på beskattningsområdet.

Kontrollen av glassbeskattningen stöter redan nu på betydande svårigheter. Detta har varit avgörande för kommitténs ställningstagande i frågan. Ett bifall till motionsyrkandet om upphävande av skatten å gräddglass kan visserligen antagas medföra att antalet skattskyldiga minskar, men stora svårigheter skulle med all sannolikhet uppkomma vid särskiljandet av gräddglass från annan glass. Det torde därför kunna förväntas att kontrollsvårigheterna skulle bli större än vad nu är fallet, varigenom olägenheterna av glassbeskattningen skulle bli än mer accentuerade.

I enlighet med vad från utskottets sida uttalades vid frågans behandling av 1957 års riksdag, bör valet därför stå mellan att bibehålla nuvarande beskattning av glass och att helt avskaffa densamma. Liksom 1952 års kommitté anser utskottet starka skäl tala för ett upphävande av skatten å glass. Emellertid kan man inte — allra minst i nuvarande statsfinansiella läge — underlåta att fästa avseende vid det förhållandet att ett inte obetydligt skat-tebortfall skulle bli följderna av en sådan åtgärd. Intäkterna av skatten å glass, som under senare år visat en inte oväsentlig ökning, beräknas av kontrollstyrelsen för år 1957 uppgå till omkring 14 miljoner kronor, varav mer än hälften hänför sig till gräddglassen. Härtill kommer att nya eller ökade indirekta skatter på sistone genomförts eller aktualiserats, varför frågan om glassbeskattningen kommit i ett delvis annat läge än tidigare. Det bör enligt utskottets mening inte ifrågakomma att samtidigt som andra varuslag drabbas av en skärpt beskattning upphäva skatten å glass.

Av anförda skäl avstyrker utskottet bifall till de likalydande motionerna I: 56 och II: 84.

Under återopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,
att de likalydande motionerna I: 56 av herr Franzén m. fl.
och II: 84 av herr Börjesson m. fl. om upphävande av varu-
skatten å gräddglass icke måtte föranleda någon riksdagens
åtgärd.

Stockholm den 13 februari 1958

På bevillningsutskottets vägnar:

EDGAR SJÖDAHL

Närvarande:

från första kammaren: herrar Sjödahl, Hagberg, Eriksson, Spetz, Erik Jansson, fröken Ranmark, herrar Söderquist, Bengtson, Hellebladh och Alvar Andersson; samt

från andra kammaren: herrar Sundström, Kollberg, Brandt, Gustafson i Göteborg, Ericsson i Kinna, Persson i Svensköp, Vigelsbo, Wiklund, Asp och Darlin.

Reservation

av herrar *Bengtson, Alvar Andersson och Vigelsbo.*